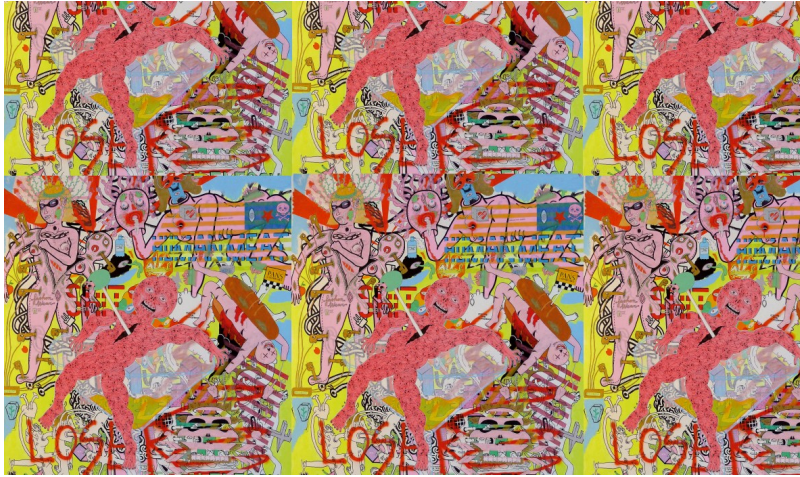

Quan el llegir fa perdre l'escriure

LLIBRES / NARRATIVA / 3 DESEMBRE, 2019

Tot, en *Ciutat de Mal*, és una farsa, una disfressa de novel·la. D'aparença exòtica però de fons clàssic. Un llibre volgudament hiperbòlic i excessiu —i ja sabem, ho deixà escrit el poeta, que només la bellesa pot ser excessiva. Es tracta, doncs, d'un llibre bell? No gaire. Amb més aparença que contingut, amb més trampes que no pas encerts, Pons Alorda ha perpetrat una novel·la que desconcerta, a l'inici, per la seva abstrusitat i avorreix, al final, pel missatge obvi que transmet. Escriu amb un estil ampullós i recarregat —la disfressa— que va en detriment de la història que ens vol contar, que queda sovint oculta rere la prolixitat narrativa.

Els narradors, a veure. L'escriptor caimarienc planteja tres arguments (presumptament) paral·lels en l'espai-temps que es van intercalant de forma inalterable i que venen marcats, d'entrada, per pronoms personals que els identifiquen. Tenim un «jo», tenim un «tu» i tenim un «ella». Aparentment, tots tres personatges viuran un dia especialíssim que anirem descobrint ben a poc a poc —molt a poc a poc, de fet. A partir de la meitat de la novel·la, però, ja intuïm ràpidament que les trames no presentades en primera persona són només una mena de farciment d'ensaïmada (la comparació no és casual) i que el que a Pons Alorda li interessa són les peripècies d'un escriptor de trenta anys, tan obsessionat per fer-se un lloc de renom entre els ídols artístics de la ciutat, com per cardar per primera vegada a la vida. Fa pensar constantment en allò que deia un personatge de *Vida privada*, de Sagarra, «la virginitat em fa nosa». I, certament, la nosa no desapareixerà fins que el nostre tímid escriptor, incapaç abans d'articular paraula, no arribi al coit... Les dues trames restants es van alternant amb una considerable baixada de ritme: una pren la forma ràpidament d'episodis pornogràfics, que resultarien atractius si resultessin excitants o potser còmics (no és així); i, l'altra, agafa un cert aire de faula moralitzant. Tot plegat per confluïr en un final circular que resulta sorprenent de tan previsible —potser la influència dels serials televisius de sobretaula, en el desenllaç, hi té alguna cosa a veure.

Dit això, les rocambolesques aventures d'aquests personatges es desenvoluparan en una ciutat distòpica, enorme, pràcticament infinita. En un planeta convertit en una gran bola de ciment, amb paisatges fets d'hologrames i viandes artificials. Amb un Constructor dictatorial que, com un Déu, controla amb mà fèrria tots als aspectes de la vida dels ciutadans, fins i tot la natalitat. En resum, un lloc horrible per on es passejaren aquest escriptoret, una noia embarassada i una geperudeta: la serventa major de la família Fulkna,

propietaris d'una mansió quilomètrica, membres emblemàtics d'aquesta Ciutat de Mal.

Esmento el nom de la família Fulkna i la seva mansió (Faulkner, per si algú es despista) per introduir un dels grans tòpics que assolen la novel·la: la intertextualitat i les abassegadores referències que inclou. La novel·la és plena de picades d'ullet literàries i extraliteràries. Algunes bromes fan gràcia —d'altres, no tant— i, segurament, la majoria s'intueixen i s'escolen a ulls d'uns lectors que, com més avança el relat, més s'embafen de tanta postmodernitat erudita. Una nova disfressa: el gran referent ocult de la novel·la, comptat i debatut, és *Nissaga de poder*. I, alerta, no em sembla pas malament, que Benet i Jornet és un mite, però per arribar fins aquí no calen tants penjaments.

Pons Alorda, mentrestant, intenta fer una crítica de les dinàmiques del món dels artistes, aprofitant l'avinentesa del relat al·legòric, i posa en ploma de l'escriptor i dels seus ídols algunes diatribes i sentències que volen resultar àcides i corrosives. Hi surten les enveges, les disputes i els rumors entre escriptors (p. 63-65); la impostura del món editorial, sempre amatent a vendre el «producte» en públic i a menysprear-lo en privat (p. 104-105); i, finalment, una reivindicació de l'art per l'art, sense concessions ni cotilles, al marge del que puguin pensar lectors o espectadors. Diu l'heroi de la novel·la:

Potser jo no vomito una paraula tan elaborada com la seva [escriptors consagrats], tan alambicada, tan a la recerca del que fa la resta en un intent, pensen, de dignificar. D'acord. Però jo tinc una cosa, i aquesta és la passió, i tinc incontinència, tinc eufòria, tinc imaginació, tinc exaltació, tinc il·lusió, tinc ambició. Vull ser sublim i explico coses, i encara que semblin descabellades no ho són perquè són la vida. (p. 235-236)

Un discurs que no podem entendre d'altra manera que com un mecanisme irònic de distanciament, com un llistat metaparòdic de gran part de les coses que hem anat llegint i llegint al llarg de tantes pàgines. El protagonista reivindica l'estil imperant al llarg de la mateixa novel·la, el valor de la imaginació i de la seva literatura hiperrealista; perquè escriure, diu, des d'un suposat «realisme» acaba resultant sempre pobre. Per aquest motiu, doncs, novel·les com aquesta mateixa, acaben perfilant millor la vida que no pas aquelles que pinten la realitat tal com la coneixem. Perquè només a través de l'al·legoria podem arribar al fons universal de l'ànima humana. No és aquest l'espai per intentar justificar o no la conveniència i l'encert de certs gèneres literaris ni la seva vàlua. En el cas que ens ocupa, sembla simplement un intent de posar-se la bena abans de la ferida, d'intentar justificar, des del cor de la literatura, el mateix llibre que tenim a les mans. De jugar, com requereix sempre la ironia, amb la complicitat del lector, de guanyar-se el seu favor. És aquest el motiu pel qual el jo narrador es presenta com un «mediocre» o com un «imbècil» (p. 237) que intenta rescabalar-se a través de les lletres. Bon intent, que potser pot engalipar algun lector ingenu de primer curs d'escola d'escriptura. Cal no oblidar, però, que per poder parodiar algú o alguna cosa cal que aquest algú o aquesta cosa tinguin certa entitat, cert valor. I no és el cas d'aquesta novel·la.

ETIQUETES: ANGLE EDITORIAL CIUTAT DE MAL JAUME PONS ALORDA JOSEP MARIA BENET I JORNET JOSEP MARIA DE SAGRRA
NISSAGA DE PODER POSTMODERNITAT PREMI PIN I SOLER VIDA PRIVADA

ARTUR GARCIA FUSTER | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Barcelona, 1991). Filòleg i professor d'institut. Expert en literatura catalana contemporània i també en sèries de TV3. Autor del llibre *Memòria, oralitat i ironia a la narrativa de Jesús Moncada* (2019).

